

SISÄASI OI DEN PÄÄOSASTO
POLITIIKKAYKSIKKÖ B: RAKENNE- JA KOHEESIOPOLITIIKKA
KULTTUURI JA KOULUTUS

KULTTUURI - JA
KOULUTUSVALI OKUNNALLE TEHTY
TUTKIMUS - AIKUI SKOULUTUS JA
AVOIMET OPPI MI SRESURSSIT

YHTEENVETO

Tiivistelmä

Tutkimuksessa tarkastellaan avointen oppimisresurssien nykyistä käyttöä aikuiskoulutuksen alalla, arvioidaan niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja annetaan suosituksia poliittisiksi toimiksi Euroopan komission poliittiset puitteet huomioon ottaen. Se koostuu yli 12 jäsenvaltiota koskevasta uudesta tutkimuksesta, jossa hyödynnetään yhteenvetoa aiemmista tutkimuksista, joita ovat muun muassa avointen oppimisresurssien hyödyntämistä edistävässä POERUP-hankkeessa (Policies for OER Uptake) tehdyt tutkimukset sekä vuosina 2014–2015 Yhteiselle tutkimuskeskukselle tehty SharedOER-tutkimus, jota laajennettiin vielä kahdella äskettäisellä Yhteiselle tutkimuskeskukselle ja elinikäisen oppimisen toimintaohjelmalle tehdyllä tutkimuksella.

Tämä asiakirja on laadittu Euroopan parlamentin kulttuuri- ja koulutusvaliokunnan pyynnöstä.

LAATIJAT

Sero Consulting Ltd, UK: Paul Bacsich, ja täydentävää tutkimusta tehneet Giles Pepler, Sara Frank Bristow, Ebba Ossiannilsson, Alistair Creelman, Eva Szalma ja Ilmars Slaidins

VASTAAVA HALLINTOVIKAMIES

Miklos Gyoerffi
Politiikkayksikkö B: Rakenne- ja koheesiopolitiikka
Euroopan parlamentti
B-1047 Bryssel
Sähköposti: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

TOIMITUSSIHTEERI

Lyna Pärt

KIELIVERSIOT

Alkuperäinen: EN

TIETOJA JULKAISIJASTA

Yhteydenotot politiikkayksikköön tai sen kuukausitiedotteen tilaukset:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Käsikirjoitus valmistunut syyskuussa 2015.
© Euroopan unioni, 2015.

Tämä asiakirja on saatavilla internetissä osoitteessa:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

VASTUUVAPAUSLAUSEKE

Laatijat ovat yksin vastuussa tässä asiakirjassa ilmaistuista kannoista, jotka eivät välttämättä vastaa Euroopan parlamentin virallista kantaa.

Kopiointi ja kääntäminen muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin on sallittu, kun lähde mainitaan ja julkaisijalle toimitetaan etukäteen kopio julkaisusta.

TIIVISTELMÄ

Yleiskatsaus

Aikuiskoulutus on Euroopan unionille erittäin tärkeä asia. Huolestuttavaa on se, että yhdellä aikuisella viidestä on heikko luku- ja laskutaito, yksi neljästä on suorittanut enintään ylemmän perusasteen opinnot ja yhdellä kolmesta on erittäin heikot tietotekniset taidot tai ne puuttuvat kokonaan. Vaikka edistystä tapahtuu koko ajan, työtä on vielä huomattavan paljon.

Avointen oppimisresurssien käyttö on lisääntynyt Euroopassa nopeasti taantumasta huolimatta. Muutamat jäsenvaltiot ovat saavuttaneet johtoaseman avoimen oppimisen alalla. On selvää, että avoimet oppimisresurssit tarjoavat monenlaisia etuja, muun muassa pitkällä aikavälillä mahdollisuuden tarjota koulutusta tehokkaammin samalla kun kustannuksia seurataan tarkasti.

Tässä tutkimuksessa käsitellään aikuiskoulutusta avointen oppimisresurssien yhteydessä. Lisää ajankohtaisia ajatuksia aikuiskoulutuksesta on helmikuussa 2015 julkaistussa Eurydicen tutkimusraportissa Aikuiskoulutus Euroopassa: Lisää mahdollisuuksia oppimiseen.

Rakenne

Tutkimus on jaettu viiteen lukuun:

Luvussa 1 on lyhyt johdanto.

Luvussa 2 esitellään poliittista taustaa.

Luvussa 3 esitellään tutkimussuunnitelma. Siinä esitetään kaksi yleisluontoista kysymystä: 1) avointen oppimisresurssien saatavuus/toteutettavuus aikuiskoulutuksessa ja 2) toimet, joilla tätä voitaisiin parantaa. Luvussa luetellaan myös kahdeksan lisäkysymystä, joihin etsitään vastausta. Luvun lopussa kuvataan aikuiskoulutusalan rakennetta ja esitetään tiivistetysti Unescon antama avointen oppimisresurssien määrittelmä.

Luku 4 on pidempi luku, jossa vastataan yksityiskohtaisesti valtaosaan kysymyksistä. Yhtä kysymystä (joka koskee avoimia oppimisresursseja tietämispohjan tukena) pidetään vähämerkityksisenä ja sitä käsitellään suppeammin. Lisäksi poliittisia välineitä koskevasta kysymyksestä osa siirretään käsiteltäväksi toimintalinjoja koskevassa luvussa (luku 5). Muilta osin kysymyksiä käsitellään sellaisenaan. Punaisen langan löytämiseksi tutkimuksessa käytetään kuitenkin vertailuanalyysiä ja muutosjohtamista, ottaen huomioon MIT90s-mallin näkökohdat, jotta kysymykset voidaan liittää kymmeneen strategiseen aihealueeseen. Vastauksissa käsitellään perusteellisesti laatua, kustannuksia, lisensejä (Creative Commons -lisenssiä suositellaan), arkioppimisen hyväksymistä sekä koulutuslaitosten muuttuvaa roolia. Luvun lopussa pohditaan avointen oppimisresurssien, verkossa avointen massakurssien ja muiden joustavien oppimismenetelmien esteitä ja siirrytään sen kautta politiikkaa koskevaan lukuun. Koko luvun yleisenä teemana on, mitä oppilaitosten olisi tehtävä muuttuakseen siten, että ne voivat vastata avointen oppimisresurssien aikuiskoulutukselle asettamiin haasteisiin. Kahta vertailuanalyysin aihetta, henkilöstön ja opiskelijoiden taitoja (ja asenteita) tarkastellaan toistuvasti eri näkökulmista.

Luvussa 5 vastataan luvun 4 kysymyksiin avoimia oppimisresursseja sekä avointa ja joustavaa oppimista koskevilla meneillään olevilla poliittisilla toimilla sekä laaditaan poliittisia toimia koskeva yhteenveto. Siinä muunnetaan neuvoston päätöslauselmassa uudistetusta eurooppalaisesta aikuiskoulutusohjelmasta esitetyt 13 "kehotusta" avoimien oppimisresurssien kannalta suotuisaan muotoon ja yhdistetään POERUP-hankkeen aiemmin erilliset korkea-asteen koulutusta ja ammatillista koulutusta koskevaa politiikkaa käsittelevät asiakirjat uudeksi yhteenvedoksi, jossa painotus on aikuiskoulutuksessa. Seuraavassa osassa siirrytään käsittelemään epävirallista oppimista ja arkioppimista. Viimeisessä osassa suositellaan luomaan näiden välille yhteys ns. hyväksymisväylien (Accreditation Gateways) avulla sen työn pohjalta, jota on tehty tähän asti aiemmin hankitun osaamisen hyväksymisen (korkea-asteen koulutuksessa) ja ammatillisen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen aloilla hyödynnettyjen keskitettyjen asiointipisteiden alalla.

Tutkimuksen lopussa on lyhyet kiitokset, sanasto (noin 80 sanaa) ja kattava lähdeluettelo (yli 410 lähdettä) tutkimuksessa käytetyistä asiakirjoista ja raporteista. Lähdeluettelossa painopiste on vertaisarvioon perustuvissa tutkimuksissa ja virallisissa asiakirjoissa (kuten Eurydice, Eurostat, OECD, Unesco), mutta koska tietopohja kehittyy nopeasti ja on hajanainen, myös monia väliaikaisia ja heikkolaatuisempia lähteitä oli otettava huomioon, samoin kuin suuri määrä Euroopan parlamentin sekä Euroopan komission ja sen virastojen poliittisia kannanottoja.

Luvun 4 tärkeimmät tulokset: kysymykset ja niiden vastaukset

Aikuiskoulutuksen alalla avoimiin oppimisresursseihin liittyvää toimintaa on riittävästi, jotta päätelmiä voitiin tehdä. Osa päätelmistä on kuitenkin alustavia ja muiden osalta tietopohja (etenkin tapaustutkimusten osalta) on heikko.

Avoimia oppimisresursseja pidetään hyödyllisimpinä tietotekniikan käytössä aikuiskoulutuksen alalla.

Laatuun ja hyväksymiseen liittyvien kysymysten katsotaan olevan ratkaistavissa, mutta EU:n elimiä ja kansallisia viranomaisia kehoitetaan vauhdittamaan niiden ratkaisemista.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen katsotaan myös olevan ratkaistavissa, mutta se edellyttää, että eurooppalaiseen tutkintojen viitekehykseen, eurooppalaiseen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmään ja opintosuoritusten hyväksymiseen yleensä kiinnitetään enemmän huomiota ja että niiden osalta pyritään etenemään nopeammin.

Paljon toivottu kustannusten säästäminen on mahdollista, mutta tapaustutkimuksista saatua tietoa on vähän. Lisäksi kustannuksia voidaan ehkä säästää vain muuttamalla koulutusjärjestelmää, mikä voi olla joissakin jäsenvaltioissa haastavaa, koska sitä pidettäisiin puuttumisena oppilaitosten ja niiden opettajien rooliin. Kompromisseja tarvitaan. Pienemmissä valtioissa ja valtioiden pienemmillä itsehallintoalueilla (etenkin sellaisilla, joilla on oma kielensä) näiden kompromissien tekeminen voi olla vaikeaa.

Monenlaisia toimia voidaan toteuttaa myös kahdenvälisenä tai kielikohtaisena monenvälisenä yhteistyönä jäsenvaltioiden välillä.

Luvun 5 tärkeimmät tulokset: suositukset ja toimintalinjat

Laatu ja hyväksyminen

- Kansallisten laadunvarmistusvirastojen olisi eurooppalaisen korkeakoulutuksen laadunvarmistusyhdistyksen (ENQA) ja ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalaisen viitekehyksen (EQAVET) tukemana parannettava uusien oppimismuotojen (kuten verkko- ja etäoppimisen, avointen oppimisresurssien ja verkossa avointen massakurssien) tuntemustaan ja varmistettava, ettei näihin uusiin muotoihin suhtauduta ennakkoluuloisesti ilman tietoon perustuvia syitä.
- Komissio sekä asianomaiset kansalliset ja kansainväliset viranomaiset, jotka kehittävät eurooppalaista korkeakoulutusaluetta sekä taitojen ja tutkintojen eurooppalaista aluetta olisi yhdessä pyrittävä vähentämään sääntelyyn liittyviä esteitä uusilta muuhun kuin opiskeluaikaan perustuvilta oppimismalleilta.
- Jäsenvaltioiden olisi kannustettava korkea-asteen ja ammatillisen koulutuksen tarjoajia parantamaan aiemmin hankitun osaamisen hyväksymistä ja laatimaan menettely sitä varten.
- Suurempien jäsenvaltioiden olisi perustettava avoin hyväksyntäelin ('Open Accreditor'), joka hyväksyy opiskelijat korkeakouluopintoja varten, sekä vastaava järjestely esimerkiksi keskitetyn yhteyspisteen muodossa ammatillisen osaamisen hyväksymistä varten.

Henkilöstön kehittäminen

- Jäsenvaltioiden olisi komission tuella edistettävä opettajille, kouluttajille ja/tai luennoitsijoille tarkoitettuja verkossa tarjottavia perus- ja jatkotason ammatillisen kehittämisen ohjelmia, joissa painopiste on verkko-oppimisessa sekä teollis- ja tekijänoikeuksissa.
- Jäsenvaltioiden olisi harkittava kannustinohjelmien käyttöä sellaisten opettajien, kouluttajien ja/tai luennoitsijoiden hyväksi, jotka kehittävät pedagogista osaamistaan, esimerkiksi verkko-oppimisen alalla, osallistumalla verkossa tarjottavaan ammatillisen kehittämisen ohjelmaan.

Avoimet oppimisresurssit ja teollis- ja tekijänoikeudet

- Komission ja jäsenvaltioiden olisi hyväksyttävä vakiomuotoinen Creative Commons -lisenssi ja suositeltava myöntämään se kaikille avoimesti saatavana oleville ammatilliseen ja muuhun koulutukseen liittyvälle materiaalille, jonka rahoitukseen ne osallistuvat.
- Jäsenvaltioiden olisi poistettava vähitellen käytöstä sisältöön liittyvä ei-kaupallisuutta koskeva rajoitus ('NonCommercial').

Kustannuslaskenta ja muut tutkimus

- Jäsenvaltioiden olisi valvottava tarkemmin korkeakouluopetuksen ja ammatillisen koulutuksen kustannuspohjaa ja pohdittava, miten niiden oppilaitokset hyötyisivät erilaisista rahoitusmalleista.

Painopiste opiskelijoissa

- Jäsenvaltioiden olisi parannettava (omien koulutukseen liittyvien päämääriensä ja tavoitteidensa mukaisesti) aikuisille tarjottavien sellaisten avoimien oppimisresurssien saatavuutta ja käytettävyyttä, jotka on luotu asianomaista kulttuurialaa ja koulujen ohjelmia hyödyntäen.

- Rahoitusta olisi kohdennettava erityisesti aikuisia eniten kiinnostavia aiheita koskevan avoimia oppimisresursseja varten laaditun materiaalikokonaisuuden luomiseen. Materiaalit olisi suunniteltava niin, että ne soveltuvat itsenäiseen itseopiskeluun, ohjattuun itseopiskeluun (sekä virallisen oppimisen että arkioppimisen aloilla) ja tällaisia kursseja pitävien opettajien tukimateriaaliksi. Näin maksimoidaan niihin tehdyt investoinnit. Materiaalin olisi sisällettävä paitsi "hiljaista" tekstiaineistoa myös audiovisuaalista materiaalia sekä vaikeasti opittavia käsitteitä varten vuorovaikutteista aineistoa ja visailuja. Näin voidaan jossakin määrin madaltaa esteitä, jotka liittyvät tekstimuodossa olevan materiaalin opiskeluun sellaisten henkilöiden kohdalla, joiden lukutaito virallisella kielellä tai kielillä ei ole riittävä.

Rahoitus

- Aikuisopiskelujen tukemiseen käytettävissä olevia vähäisiä varoja olisi kohdennettava yhä enemmän tulosperusteisesti, jotta edistyneitä aikuisopiskelijoita voidaan palkita eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten avulla. Hyväksymisväylillä (keskitetyillä asiointipisteillä) voisi olla tässä prosessissa keskeinen rooli. Tiedetään, että tässä onnistuminen edellyttää nykyistä kehittyneempää ja laaja-alaisempaa eurooppalaista tutkintojen viitekehystä.